

TIBBIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING SAMARALI YO'LLARI

Mileyev Shoxzodbek Baxodir o'g'li
Mustafayev Mehridin Zoxidjon o'g'li

Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabalari

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bo'lajak shifokorlarning amaliy tayyorgarligiga asosiy e'tibor qaratilgan. Jahon amaliyotini hisobga olgan holda, bemorlarga kirish uchun talabalar amaliy ko'nikmalarini avtomatizm darajasiga olib chiqishga imkon beradigan zamonaviy simulyatorlarda o'qitilishi kerak.*

Kalit so'zlar: *Tibbiy ta'lim, talaba, ta'lim muassasasi, tibbiyot, simulyatsion.*

Аннотация: *Данная статья посвящена вопросам практической подготовки будущих врачей. Учитывая мировую практику, студенты должны обучаться на современных тренажерах, позволяющих довести практические навыки до уровня автоматизма.*

Ключевые слова: *Медицинское образование, студент, образовательное учреждение, медицина, симуляция.*

Abstract: *This article focuses on the practical training of future doctors. Taking into account the world practice, students should be trained in modern simulators that allow them to bring their practical skills to the level of automatism.*

Key words: *Medical education, student, educational institution, medicine, simulation.*

Tibbiy ta'limning boshqa ta'lim turlaridan farqi, bunda nafaqat nazariy bilim balki shifokor tajribasi, amaliy ko'nikmalar talabalarga singdiriladi. Kasbiy mahorat va ko'nikmalar o'qituvchi tomonidan o'quvchiga bilim bilan bir qatorda "qo'ldan qo'lga" o'tkazilmaydi. Bu ko'nikmalar talabaning tajribali o'qituvchilar tomonidan tashkil etiladigan mustaqil faoliyati natijasida shakllanadi. Tibbiyot oliy o'quv yurtlarida biz shunday sharoitni yaratishimiz kerakki, bunda talabada doimiy ravishda o'zini o'zi takomillashtirish va bilim olishga bo'lgan ehtiyojlari rivojlanishi kerak. Chunki tibbiy ta'lim oliygohni tugatgandan so'ng yakunlanmaydi, balki "butun umr" davom etadi.²⁴ Yuqori sifatli ta'lim, shu jumladan tibbiy ta'lim – bu:

- ta'lim dasturlarining mijozlar talablari va ta'lim standartlariga mosligi;
- manfaatdor tomonlarning ta'lim sifatidan yuqori darajada qoniqishi;
- ta'lim muassasasi o'qituvchilari va xodimlarining o'z ishlaridan mamnun bo'lishlari;
- jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatishi, jamiyat a'zolarining umumiy madaniyati va bilim saviyasining ortishidir. Ammo ta'lim sifatini oshirish haqida gap ketganda quyidagilarni

²⁴ Аниськин В.Н., Бусыгина А.Л. Развитие коммуникативного интегративного компонента профессиональной компетентности пре-подавателя вуза в условиях холистичной информационно-образова-тельной среды // Балтийский гуманитарный журнал. 2017.

nazarda tutadigan ichki ta'lim sifati nazorati tizimi to'g'risida so'z yuritmaslik mumkin emas.

Bular:

- ta'lim jarayonining kadrlar bilan ta'minlanganlik darajasi;
- o'quv-uslubiy ta'minot;
- moddiy-texnik ta'minot;
- o'quv mashg'ulotlarining sifati;
- talabalarining bilim darajasi;
- talabalarining mobilligini (harakatchanligini) ta'minlash;
- o'quv jarayonini samarali boshqarish uchun axborot tizimlarining mavjudligi;
- ta'lim dasturlarini monitoring qilish va davriy ravishda qayta ko'rib chiqish;
- ta'lim dasturlari, oliy ma'lumot darajalari va malakalari to'g'risidagi ma'lumotlarning

oshkoraligini ta'minlash. Shuni tan olish kerakki, bugungi kunda yurtimizdagi tibbiyot oliy o'quv yurtlarining moddiy-texnik bazasi xalqaro standartlarga mos kelmaydi. Bizning o'quv binolarimiz, o'quv xonalarimiz va laboratoriyalarimiz vaqt talablariga javob bermaydi. Shu bilan birga, biz doimo ushbu muammolarni hal qilish yo'llarini izlaymiz. Istalgan natijaga erishish uchun biz rivojlangan mamlakatlarning ilg'or tajribalarini inobatga olishimiz va barcha yaxshi tomonlarini tibbiy ta'lim tizimiga kiritishimiz kerak.²⁵ Hozirgi kunda respublikamiz tibbiyot ta'limi oldida bir qator muammolar turibdi talabalar sonining ortib borishi, ularning o'qitish uslubiga bo'lgan talablarining o'zgarishi va nazariya hamda klinik amaliyot o'rtasidagi bo'shliqni kamaytirish zarurati shular jumlasidandir. Bundan tashqari, bemorlarning xavfsizligi, axloqiy muammolar, sog'liqni saqlash xodimlari mas'uliyatining ortib borishi, talab qilinadigan kasbiy malakalarning yuqori darajasi, muolaja va usullarning tezkor rivojlanishiga e'tibor kuchaymoqda. Bularning barchasi mavjud o'quv vositalaridan foydalangan holda o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirishni talab qiladi. Bugungi kunda tibbiyot sohasida yuqori malakali mutaxassislarining keskin tanqisligi his qilinmoqda. Shu sababli, oliy tibbiy ta'lim sohasidagi asosiy yo'nalishlardan biri, nazariy bilimlarning tegishli darajasini saqlab qolgan holda, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashning amaliy yo'nalishini sezilarli darajada kuchaytirish zarurati ekanligi tabiiydir. Innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'quv jarayoniga joriy etilishi O'zbekiston Respublikasida sog'liqni saqlashning raqobatbardoshligini oshirishga qodir yuqori malakali mutaxassislarga bo'lgan talabni belgilaydi. Tibbiyot oliygohlari bitiruvchilariga integrirlashgan nazariy va klinik bilimlar, ko'nikmalarni singdirish, yuqori tibbiy texnologiyalarni o'zlashtirishda yordam berish va bo'lajak shifokorda ijtimoiy moslashuv qobiliyatini shakllantirish, nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiiq qilishni o'rgatishimiz zarur. Ushbu vazifalarni amalga oshirish orqali talabalarda kuchli motivatsion munosabatlar, chuqur ixtisoslashuv, intellektual va shaxsiy imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish va yetuk

²⁵ Бекоева М.И. Безопасная образовательная среда как фактор успешной познавательной деятельности студентов //Балтийский гуманитарный журнал. 2017.

tibbiyot xodimini tayyorlash mumkin bo'ldi. Tibbiyot oliygohi pedagogining vazifasi talabalarning mustaqil faoliyatini aniq tashkil etish va unumli boshqarishdir, ya'ni vazifalarni belgilash, ularni hal qilish yo'llarini korrektsiya qilish, talabalarning sa'y-harakatlari natijalarini qayd etish va baholash. Agar talaba mustaqil ravishda bilim olishni o'rganmasa, u holda undan o'z faoliyatini to'g'ri tahlil qilaoladigan va tanqidiy mushohada qilishga qodir yaxshi shifokor chiqmaydi. Ammo bugungi kunda barcha urinishlarimizga qaramay, tibbiyot oliy o'quv yurtlari bitiruvchilari yuqori texnologiyali, innovatsion uskunalarda ishlash uchun amaliy ko'nikmalarga ega emaslar. Ko'pincha ularning bilimlari faqat nazariya bilan cheklangan. Faqat bir qator yosh shifokorlar chet el klinikalarida yoki ta'lim muassasalarida o'z malakalarini oshirishlari mumkin, chunki ularning narxi ancha yuqori. Shifokorlar olingan ko'nikmalarini doimiy ravishda amalda qo'llashlari lozim. Tibbiy ta'limning an'anaviy shakllari shifokorning bemorlar bilan faol ish olib borishidan oldin to'liq xavfsiz va samarali o'qitishni ta'minlamaydi. Bundan tashqari, shifokorlarning kompetentlik darajasini nazorat qilishning amaldagi shakllari nomuvofiq yoki yetarli emas. Amaliy darslarda talaba yodlangan matnni shunchaki qayta aytib bermasligi, balki amaliy muammolarni hal qilishni o'rganishi kerak. Talabalarning vazifasi o'qituvchi - murabbiy va maslahatchi yordamida mustaqil ravishda o'qishdir.²⁶ Hammaga ma'lumki, talabalar amaliyot o'tadigan va shifokorlar malakasini oshiradigan dunyodagi ko'plab tibbiyot universitetlari va yetakchi klinikalarida simulyatsion uskunalari va texnik xarakteristikalarini haqiqiy bemorga maksimal ravishda yaqinlashtirilgan robotpatsientlar o'rnatilgan. Ularda talabalar bilim darajasini baholash va barcha yo'nalishlardagi shifokorlarni akkreditatsiya qilish tizimi joriy qilingan. Simulyatorlar yordamida amaliy ko'nikmalarni avtomatizm darajasiga etkazish, bemorlarning salomatligiga zarar yetkazmaslikka erishish mumkin. Simulyatsiya - bu real jarayonning bajarilishi yoki tizimning ma'lum vaqt davomida ishlashiga taqlid qilishdir. Simulyatsiya ko'plab sharoitlarda, masalan, ishlashni optimallashtirish texnologiyasini simulyatsiya qilish, xavfsizlikni loyihalash, sinovdan o'tkazish, o'qitish, ta'lim va video o'yinlarda qo'llaniladi. Tibbiy mutaxassislarni nazariy va klinik tayyorlash jarayonida shaxslararo muloqat, klinik fikr yuritish va rejalashtirish kabi ko'nikmalaridan xam foydalaniladi. Bugungi kunda tibbiyot oliy o'quv yurtlarida talabalar soni keskin ko'payganligi uchun, har bir bemorga 8-10 nafardan talaba to'g'ri kelmoqda. Etika tamoyillari nuqtai nazaridan bu noto'g'ri, chunki og'ir bemorlarga alohida e'tibor berish va ularning kunlik rejimiga rioya qilish talab qilinadi. Xattoki so'rabsurishtirish kabi zararsiz muolaja ham bemorni charchatib qo'yishi mumkin. Tibbiy ta'limning ushbu muammolarini hal qilish uchun simulyatsion texnologiyalar zarur: barcha algoritmlar va amaliy ko'nikmalarni bemorning sog'lig'iga zarar etkazmasdan bajarish, talabalar va shifokorlarga favqulodda vaziyatlarda harakat qilishni o'rgatish. Bundan tashqari hozirgi vaqtda rivojlanayotgan davolashning minimal invaziv usullarini qo'llash, tibbiy asbob-uskunalardan samarali foydalanishni o'rganish uchun ham simulyatsion o'qitish

²⁶ Тишков Д.С. Симуляционное обучение как эффективный метод практической подготовки // Karelian Scientific Journal. 2020.

muhimdir.²⁷ Talaba bemorning yonigaamaliy ko'nikmalarni bajarishni avtomatizm darajasigaetkazgandan keyingina kelishi kerak. Bu talabaning bemor yonida o'zini dadilroq his qilishiga imkon beradi. Simulyatsion mashg'ulotlar davomida klinikada aniq simptomlari bo'lgan bemor bor yoki yo'qligidan qat'i nazar, o'quv dasturida ko'zda tutilgan barcha kasalliklar bilan tanishishga imkon yaratiladi. Eng muhimi, simulyatsion texnologiyalardan foydalangan holda o'qitish jarayonida har bir talaba uchun alohida rejalashtirilgan amaliyot o'tkazish imkoniyati mavjud. Simulyatsion o'qitish jarayoni amaliy ko'nikmalar, algoritmlar va muloqat ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan tadbirlarni o'z ichiga oladi.

FOYDALANILGANADABIYOTLAR:

1. Аниськин В.Н., Бусыгина А.Л. Развитие коммуникативного интегративного компонента профессиональной компетентности пре-подавателя вуза в условиях холистичной информационно-образова-тельской среды // Балтийский гуманитарный журнал. 2017.

2. Бекоева М.И. Безопасная образовательная среда как фактор успешной познавательной деятельности студентов //Балтийский гуманитарный журнал. 2017.
Тишков Д.С. Симуляционное обучение как эффективный метод практической подготовки // Karelian Scientific Journal. 2020.

3. Туйчиев Л.Н., Халматова Б.Т. Роль симуляционного образования в подготовке врачей общей практики //Вестник Ташкентской медицинской академии -2018

---

²⁷ Туйчиев Л.Н., Халматова Б.Т. Роль симуляционного образования в подготовке врачей общей практики //Вестник Ташкентской медицинской академии -2018